

PSORIAZ-TERI YUZASIDAGI YALLIG'LANISH VA QURISH BILAN KECHUVCHI
SURUNKALI KASSALIK

Qoqon universiteti Andijon filiali

Tibbiyot fakulteti Pediatriya ishi yo'nalishi

1- Bosqich 24-03-gurux talabalari

Yuldasheva Ruxshona Murodjon qizi

Email:yoldashvaruxshon@gmail.com

Tel: +998918844579

Rustamova Odinaxon Rasuljon qizi

Email:orustamova360@gmail.com

Tel:+998979621711

Anatatsiya: Mazkur maqola psoriaz kasalligi uning patogenezini, klinik belgilari va davollash usullari haqida ilmiy- tanqidiy tahlili berilgan. Psoriaz bu oddiy teri qurushi bilan kechishiga oid kasallik bo'lishi mumkin, lekin inson salomatligi uchun Yoshi kattalarda bo'lgan insonlarda kata havf tug'dirishi mumkin. Maqolada aynan shu jihatlar keng yoritilgan hamda turli tibbiy adabiyotlar asosida tahlil qilingan. Shuningdek zamonaviy diagnostika va davollash usullari, shuningdek, profilaktika choralariga ham e'tibor qaratilgan. Sog'liqni saqlash vazirligi ushbu va shunga o'xshash kasalliklarni oldini olish choralarini ishlab chiqmoqda va zamonaviy usullardan foydalanmoqda.

Kalit so'zlar: Psoriaz, diagnostika, patologiyasi, xalq tabobati usullari, parhez, kelib chiqish sabablari, turlari.

Аннотация: Данная статья представляет собой научно-критический анализ псориаза, его патогенеза, клинических проявлений и методов лечения. Псориаз может быть обычным кожным заболеванием, но у пожилых людей он может представлять серьёзную угрозу для здоровья. В статье подробно рассматриваются именно эти аспекты, проведён анализ на основе различных медицинских источников. Также уделено внимание современным методам диагностики и лечения, а также профилактическим мерам. Министерство здравоохранения разрабатывает меры профилактики этого и подобных заболеваний и использует современные методы.

Ключевые слова: псориаз, диагностика, патология, методы народной медицины, диета, причины возникновения, типы.

Abstract: This article provides a scientific and critical analysis of psoriasis, its pathogenesis, clinical manifestations, and treatment methods. Psoriasis can be a common skin disease, but it can pose a significant health risk, especially for elderly individuals. This article focuses on these aspects and analyzes them based on various medical sources. It also highlights modern diagnostic and treatment methods, as well as preventive measures. The Ministry of Health is developing measures to prevent this and similar diseases and is utilizing modern methods.

Keywords: Psoriasis, diagnostics, pathology, traditional medicine methods, diet, causes, types.

Asosiy qism

Psoriaz (yunoncha: psoriasis — qichima), qipikli temiratki — yuqmaydigan surunkali teri kasalligi. Moddalar almashinuvi (xususan, yogʻ va uglevod almashinuvi), nerv va endokrin sistema faoliyatining buzilishi, tonzillit, gaymorit, xoletsistit, adnek-sit va boshqa oqibatida kelib chiqishi, "suyak surishi" mumkin. Koʻpincha boshning sochli qismi, tizza, tirsak va qoʻl-oyoq yuzasida paydo boʻladi. Dastlab terida mayda, pushti yoki qizgʻish tugunchalar hosil boʻlib, ularning usti qipiqatlanuvchi oqish, kumush rang poʻstloq bilan qoplanadi. Tugunchalar asta-sekin kattalashib, bir-biriga qoʻshilib ketadi. Kasallik zoʻrayganda psoriyaz toshmalari badanni butunlay egallab oladi (psoriatik eritrodermiya); bunda bemor oʻzini yomon his qiladi, isitmaydi, limfa tugunlari kattalashadi.

Pisoriyazning baʼzi turida tirnoq, boʻgʻimlar ham zararlanib, shakli oʻzgaradi, harakat qilganda qattiq ogʻriydi, tirnoq yuzasi qalinlashib, xira tortadi (qushlar tirnogʻiga oʻxshab qoladi). Kasallik, odatda, kuz va qish oylarida qoʻzgʻab, yozda bir oz yengillashadi (remissiya). Asabiy ruhiy shikastlar, spirtli ichimliklar ichish, quvvatsizlanish, parhez buzilishi natijasida pisoriyaz toshmalari qaytadan paydo boʻladi. Teri kasalligiga xos belgilar koʻzga tashlanganda, albatta, vrachga uchrashish va uning koʻrsatmasi boʻyicha davolanish lozim. Maxsus davo tadbirlaridan tashqari, sut-oʻsimlik mahsulotlaridan tayyorlangan parhez taomlar, xususan, toʻla bemorlarga tvorog, oʻsimlik moyi, vitamining (A, V, S) boy ovqatlar tavsiya etiladi. psoriyasning xili va kechish davrlariga qarab vrach buyurganda iqlim bilan davolanish yaxshi naf beradi.^[1]

psoriaz hayot sifatiga va oʻziga boʻlgan ishonchga sezilarli taʼsir koʻrsatishi mumkin

Psoriaz yuqumlimi?

Mutlaqo yoʻq. Psoriaz autoimmun kasallik boʻlib, odamdan odamga yuqishi mumkin emas. Bir qator ichki sabablarga koʻra sogʻlom teri hujayralari gʻayritabiiy tezlikda yangilanadi, bu ularning epidermisning tashqi qatlamida toʻplanishi va eksfoliatsiyasiga olib keladi. Bu jarayon organizmning deyarli har qanday qismida paydo boʻlishi mumkin boʻlgan toshma yoki yaralar shaklida oʻzini namoyon qiladi. Eng keng tarqalgan turi blyashkali psoriaz kasalligidir, ammo kamdan-kam uchraydigan bir nechta turlari ham mavjud. Shifokorlar odatda, terining koʻrinishi qarab psoriazni juda oson tashxislaydi.

Psoriaz keng tarqalganmi?

Psoriaz kamida 6 million odamga taʼsir qiladi, bu faqat rivojlangan mamlakatlarda yashovchi va tashxis qoʻyilishi mumkin boʻlganlarni hisobga olgan holda.

Kasallikning kechishi qanday?

Psoriaz surunkali kasallikdir. Uni doimiy ravishda davolash mumkin emas, ammo alomatlar bilan kurashishning samarali usullari bor. Oddiy usullar (masalan, terining himoya toʻsigʻini namlash va tiklash) va murakkabroq (tibbiy yordam kabi) mavjud. Zamonaviy ilm-fan psoriaz kasalligiga qarshi kurashish uchun yangi vositalarni ishlab chiqmoqda va ehtimol bir necha oʻn yilliklarda bu kasallik gen terapiyasi yordamida abadiy davolanadi.

Psoriazning qaysi shakllari keng tarqalgan?

Blyashkali yoki oddiy psoriaz

Bu blyashka bilan qoplangan terining davriy kasallanishi bilan tavsiflanadi. Koʻpincha harakatlanuvchi yuzalardagi teriga (masalan, tirsakning orqa qismiga) taʼsir qiladi.

Tirnoq psoriazi

Bu kasallik qoʻl va oyoqlardagi tirnoqlarga taʼsir qiladi. Psoriaz kasalligi bilan ogʻrigan odamlarning taxminan 80-90 foizi tirnoqlarga taʼsir qiladi. Simptomlar tirnoqning qaysi qismi

ta'sirlanganiga qarab kuzatiladi. Shakli, rangi va hatto o'sish tezligi odamlarda turlicha ko'rinishi mumkin.

Teskari psoriaz

Teskari psoriaz teri burmalarida, masalan, qo'ltiq va ko'krak sohasi ostida paydo bo'ladi. Toshmalar odatda qizil va silliq ko'rinishda bo'ladi.

Tomchi ko'rinishidagi psoriaz

Odatda bu tur virusli yoki bakterial infeksiyadan kelib chiqadi. Kasallik tomchi shaklida pushti bo'rtiqlar bilan tavsiflanadi. Ko'proq bolalar va 30 yoshgacha bo'lgan odamlarda uchraydi.

Pustulyoz psoriaz

Odatda limfa va oq qon hujayralaridan tashkil topgan shaffof yoki oqartiruvchi suyuqlik bilan to'ldirilgan lezyonlar paydo bo'lishiga olib keladi. Ko'pincha u tananing kichik joylari bilan chegaralanadi. U bir vaqtning o'zida tananing katta joylariga ta'sir qiladi, yiringli pufakchalar va yallig'langan qizil teri bilan tavsiflanadi. Boshqa alomatlari esa quyidagilar:

- *isitma;*
- *titroq;*
- *suvsizlanish;*
- *yurakning tez urishi.*

Eritrodermik psoriaz

Bunda butun organizm yorqin qizil rangga aylanadi. Bunday holda, eritrodermik psoriazni boshqa kasalliklardan ajratish uchun terining biopsiyasi kerak bo'lishi mumkin.

Psoriazning umumiy belgilari qanday?

Psoriazning har xil turlarining eng muhim alomati xarakterli toshmalar — qalin, kumushrang pufaklar, tomchi shaklidagi jarohatlar, suyuqlik bilan to'ldirilgan lezyonlar va boshqalar. Psoriazning ko'p turlariga xos bo'lgan boshqa umumiy simptomlar: toshma toshgan hududlarda noqulaylik, ayniqsa qichishish.

Psoriaz kutilmagan va hatto qo'rqinchli asoratlarga olib kelishi mumkin. Tirnoq yoki oyoq tirnoqlari psoriaz bilan kasallanganda, tirnoqlar yuzasida chuqurchalar paydo bo'ladi. Haddan tashqari holatlarda, tirnoq hatto tirnoq ko'chishi ham mumkin. Psoriazdan kelib chiqadigan asoratlarni bir bemordan boshqasida farq qiladi.

Psoriazning sabablari nimada?

Boshqa har qanday autoimmun kasalliklarda bo'lgani kabi psoriaz bilan og'rigan odamning immunitet tizimiga virus yoki bakteriyalar hujum qilganidek, sog'lom to'qimalarga hujum qiladi. Tadqiqotchilarning fikricha, bu nosozlik genetik jihatdan kuzatiladi. Biroq psoriaz kasalligiga moyillik uning paydo bo'lishiga kafolat bermaydi.

Psoriazning tez-tez uchraydigan sabablari quyidagilardan iborat:

- *infeksiyalar;*
- *stress;*
- *harorat o'zgarishi;*

- *terining shikastlanishi;*
- *chekish;*
- *ba'zi dori-darmonlarni qabul qilish.*

Diagnostika

Psoriaz diagnostikasi dermatolog tomonidan amalga oshiriladi. Jarayon tashqi tekshiruvga, terining va tirnoqlarning holatini baholashga, o'choqlarning lokalizatsiyasini o'rganishga asoslangan. Aniq alomatlar uchun qo'shimcha testlar buyurilmaydi. Agar tashxis qo'yish bilan bog'liq qiyinchiliklar yuzaga kelsa, laboratoriya sharoitida o'rganiladigan yallig'langan joydan terining namunasi olinadi (biopsiya).

Bo'g'inlardagi og'riq shikoyatlari uchun rentgenografiya amalga oshiriladi. Artritning boshqa turlari yo'qligiga ishonch hosil qilish uchun qon tekshiruvi ham buyuriladi.

Psoriazni davolash

Psoriazni davolash keng qamrovli. Bunga quyidagilar kiradi:

- umumiy terapiya;
- mahalliy terapiya;
- fizioterapiya.

Psoriazni qanday davolashni aniqlashdan oldin, dermatolog kasallikning bosqichini, uning klinik shaklini, jarayonning tarqalishini aniqlaydi. Dori-darmonlarni tayinlashda bemorning yoshi va u bilan birga keladigan kasalliklarning mavjudligi hisobga olinadi. Odatda, eng kam miqdordagi nojo'ya ta'sirlar bilan tavsiflangan sog'liq uchun eng xavfsiz dorilar tanlanadi. Agar ular kasallikning regressiya bosqichiga o'tishini ta'minlamasa, davolash davom ettiriladi.

Og'iz orqali qabul qilingan dorilar kasallikning o'rtacha va og'ir bosqichlarida yordam beradi. Bularga quyidagilar kiradi:

- Immunodepressantlar (Siklosporin A).
- A vitamini hosilalari (retinoidlar): Neotigazon, Tigason.
- Xavfli o'simtalarni davolash uchun dorilar (metotreksat).

Psoriaz uchun fizioterapiya

Fizioterapevtik muolajalar psoriaz kasalligi bilan og'rigan bemorlarning farovonligini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ba'zi hollarda ular dori-darmonlardan butunlay voz kechishga imkon beradi. Eng ko'p ishlatiladigan:

- Selektiv fototerapiya.
- Fotokimyoterapiya (PUVA terapiyasi).
- Lazer terapiyasi.
- Monoxromatik ultrabinafsha nurlari.
- Elektroyuqu.
- Ultratovush terapiyasi.
- Magnit terapiya (Betatron apparati).
- Asalari zahari bilan davolash.
- Gipertermiya.

Psoriazni davolash uchun malhamlar

- Salitsil malhami (terini yumshoq qiladi, yallig'lanishni engillashtiradi, epidermisning o'lik hujayralarini olib tashlaydi);

- Antralin (DNK sintezini sekinlashtiradi, hujayra fermentlarining faolligini pasaytiradi, hujayra bo'linish jarayonini sekinlashtiradi);
- Oltin gugurtli malham (zararsizlantiradi, yumshatadi, o'choqlardan oq qoplamanı olib tashlaydi);
- Naftalan malhami (qichishishni yengillashtiradi, behushlik qiladi, immunitet reaksiyalarini normallashtiradi).

Agar kasallikni gormonal bo'lmagan malham bilan davolash kutilgan samarani bermasa, gormonal dorilar yoki glyukokortikosteroidlarni o'z ichiga olgan kuchli malhamlar buyuriladi:

- Hidrokortizon. Siqilish, qichishish hissini yo'q qiladi. Leykotsitlarning faolligini bostiradi, ularning teriga o'tishiga to'sqinlik qiladi.
- Flumetazon. Psoriazning eksudativ shakliga yordam beradi. Antiallergik, yallig'lanishga va qichishishga qarshi ta'sir bilan tavsiflanadi.
- Triamsinolon atsetonid. Qichishish va yallig'lanishga qarshi ta'sirga ega.
- Kloveyt. Kuchli dori. Keratinizatsiya va hujayra bo'linish jarayonlarini sekinlashtiradi. Qichishishni engillashtiradi.

Boshdagi psoriaz kasalligi bemorlarning 50 foizida uchraydi va eng katta noqulaylikni keltirib chiqaradi. Agar kasallik bo'lsa, fen, gel va laklardan voz kechish kerak. Soch qisqichlari va taroq terini qirib tashlamasligi muhimdir. Bosh terisi psoriaz kasalligini davolash quyidagilar yordamida amalga oshiriladi:

- Ultrabinafsha taroqlar.
- Fotokimyoterapiya.
- Dorivor shampunlar (tana, Nizoral, Friderm smola). Bir nechta turli xil vositalarni sotib olish va ularni almashtirish tavsiya etiladi.
- Salitsil malham (boshga surtiladi, bosh selofan bilan qoplanadi va ikki soatga qoldiriladi).
- Gormonal losyonlar (Belosalik, Elokom, Diprosalik).
- Kirkazonning damlamasi (teri hujayralarining bo'linish jarayonini normallashtiradi, tozalaydi).

Bosh terisini davolash uchun har qanday mahsulotning ta'siri bir necha haftadan so'ng kuzatiladi, shuning uchun bir necha seansdan keyin davolanish kursini to'xtatish shart emas.

Uyda psoriaz kasalligini xalq tabobati bilan davolash

Agar kasallikning yengil shakli haqida gapiradigan bo'lsak, xalq davolanish usullari yordam bera oladi:

- Momoqaymoq tomiri damlamasi yoki ikki qavatli qichitqi o'tining barglaridan o'simlik choyi.
- Chereda o'ti qo'shilgan dorivor vannalar.
- Ta'sir qilingan joylarni karam sho'r suvi, celandine sharbati, qayin qatroni bilan arting.
- Sarimsoqli damlama bilan kompress qilish.

Shuningdek, sharhlarga ko'ra, psoriazni vodorod periks bilan davolash yaxshi natijalarga erishishga imkon beradi. Psoriatik toshmani kuniga ikki marta uch foizli eritma bilan namlangan paxta yordamida yog'lash kerak. Kurs davomiyligi simptomlarning og'irligiga bog'liq va ikki oygacha davom etishi mumkin.

Psoriaz qayerda davolanadi?

Birinchi alomatlar paydo bo'lganda, kasallikni o'tkazib yubormaslik uchun shifokor ko'rigidan o'tish kerak. Bizning veb-saytimizda siz kerakli mutaxassisni topishga yordam beradigan klinikalarni va bemorlarning sharhlarini topishingiz mumkin. Xizmatlar narxlarini veb-saytimizda

to'g'ridan-to'g'ri solishtirish mumkin va aloqa telefon raqamiga qo'ng'iroq qilib, barcha tafsilotlarni aniqlab olishingiz mumkin.

Xavf

Psoriaz jiddiy, ammo o'limga olib kelmaydigan kasallikdir. U hayot sifatini pasaytiradi, chunki ko'rinishidan yoqimsizdir. Ko'pincha psoriaz harakatlarning cheklanishiga, oddiy jismoniy harakatlarning muammoli bajarilishiga olib keladi. Psoriazni o'z vaqtida davolamaslik vizual organlarga, bo'g'imlarga zarar etkazishi mumkin.

Psoriazni davolash butunlay mumkin emas. Bu surunkali dermatologik kasallik bo'lib, uni doimo "uxlab yotgan" holatda saqlash kerak.

Xavf guruhi

Xavf guruhiga quyidagilar mavjud bo'lgan insonlar kiradi:

- surunkali teri kasalliklari;
- teri shikastlanishlari;
- markaziy asab tizimi va vegetativ tizimning buzilishi.

Oldini olish

- terini namlantirib turing;
- sovuq va quruq xonalarda uzoq vaqt qolishdan saqlaning;
- beta-blokerlar va litiyni qabul qilmang (o'ta og'ir holatlar bundan mustasno), chunki ular psoriaz kasalligini keltirib chiqaradi.

Ushbu maqola faqat tanishish maqsadida joylashtirilgan va ilmiy material yoki professional tibbiy maslahat emas.

Parhez

Psoriazda ruxsat etilgan ovqatlar:

- meva (olma, o'rik, shaftoli);
- meva sharbatlari;
- sabzavotlar (lavlagi, kartoshka, turp, tarvuz, qovoq);
- ko'katlar;
- mevalar (qizildan tashqari);
- yog'siz go'sht turlari (mol go'shti, kurka, quyon go'shti) - kuniga 200 grammgacha;
- har qanday yong'oq;
- kam yog'li baliq;
- fermentlangan sut mahsulotlari, tvorog va pishloq;
- dengiz o'tlari.

Psoriaz bilan kasallanganlar quyidagilarni iste'mol qilmasligi kerak:

- dudlangan ovqatlar;
- qizil baliq;
- hayvonlarning yog'lari;
- tuxum;
- cho'chqa va o'rdak go'shti;
- yog'.

Qahva, gazli va spirtli ichimliklar ichish taqiqlanadi. Shakar iste'molini cheklash tavsiya etiladi. Tanani tozalash uchun haftasiga ikki marta faqat sabzavot, olma yoki kefir yeyish kunlarini o'tkazish tavsiya etiladi.

Xulosa

Psoriaz- bu inson salomatligi uchun o'ta muhim va e'tibordan chetda qolmasligi kerak bo'lgan kasallik hisoblanadi. Ya'ni bu Yoshi kottalarda uchraydigan kasallik bo'lib qipikli temiratki-yuqmaydigan surumkali teri kasalligi. Bu kasallik bilan og'rokan bemorlarni ham dermatolog davolaydi. Muolaja kasalliklarni keltirib chiqargan sabablarini aniqlashdan boshlanadi. Shundan so'ng shifokor tomonidan unga qarshi dorilar hamda fizioterpevtik muolajalar kabi usullar tavsiya etiladi. Kasalliklarni oldini olishda har bir holatni alohida o'rganish, aniq diagnostika qo'yish va individual yondashuv asosida davolash, sog'liqni saqlash tizimining strategiyasi aylanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1 O'ZME. Birinchi jild. Toshkent, 2000- yil

2 Kasb dermatologiyasi / T. A. Abdurkarimov, M. O. To'xtayev – Toshkent: Tibbiyot, 2018.

→ Psoriazning klinik turlari, tashxis va davolash usullari haqida.

3. Teri kasalliklari va venerologiya (O'quv qo'llanma) / Sh. R. Xidirov – Toshkent: Istiqlol, 2020.

→ Talabalar uchun psoriazning asosiy turlari, simptomlari va davosi.

4. Clinical Dermatology / T. Burns, S. Breathnach, N. Cox – Oxford: Wiley-Blackwell, 2016.

→ Xalqaro miqyosdagi klinik darslik, psoriaz patogenezi va zamonaviy muolajalar.

5. Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine / Lowell A. Goldsmith et al. – New York: McGraw-Hill, 2019.

→ Psoriazning genetik asoslari, immun javobdagi o'zgarishlar, biologik davo usullari.

6. Dermatology / Jean L. Bolognia, Julie V. Schaffer – Elsevier, 2021.

→ Eng yangi tadqiqotlar va biologik terapiyaga oid ma'lumotlar.

7. WHO: Global report on psoriasis – Geneva: World Health Organization, 2016.

→ Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti tomonidan e'lon qilingan hujjat. Epidemiologiya, ijtimoiy ta'sirlar va xalqaro yondashuvlar